משנה · אחרונים · מראית העין · סדר מועד

מראית העין על משנה שקלים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראית העין על משנה שקלים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראית-העין-על-משנה-שקלים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
פרק ה 5
משנה א 5

פרק א

משנה א

באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. מצאתי בספר כ"י הטעם למה באחד באדר דע שאמרו בזהר חדש שבאחד באדר מתחילין אותיות התורה להתנוצץ ברקיע והטעם כי מאז התחילה נשמת משה רבינו ע"ה להתנוצץ שהוא שבעה ימים לפני הלידה וכן משמיעין על השקלים שהם ת"ר אלף ישראל אשר משה שקול כמותם. ועל הכלאים הם אותיות המלאכים כי אז יוצאים המלאכים הממונים על העשבים לגדלם ושלא יתערבו זה בזה ויהיו כלאים וכל עשב יש לו מלאך בשמים דכתיב אם תשים משטרו בארץ שאומרים לעשב גדל יוצאים המלאכים ב"פ בשנה א' בר"ח אדר ואחד בר"ח אלול ומעוררים לב ישראל בתשובה. ובזמן התלמוד היו נאספים בשני חדשים אלו עכ"ל ספר קדמון כ"י. ואפשר לרמוז כי שקלי"ם גימטריא ת"פ להכניע הפ' בכח התורה אשר האותיות מתנוצצות בכח משה רבינו ע"ה. כי משה גימטריא אל שדי. ובכח שמירת אזהרות כלאים מיחד קב"ה. ושכינתיה ורמז כלאים גימטריא הויה אלהים לשמור היחיד ולא יהיה שום אחיזה לסט"א ח"ו. וזה רמז באחד גימטריא יה באדר גימטריא רז יחוד נעלם על ידי אותיות י"ה אוא"י:

ומ"ש בספר הנזכר כלאים אותיות מלאכים לאו דוקא אלא ר"ל מלאכי. ומ"ש דהיו נאספים ישראל וכו' היינו כמ"ש בברכות דף י"ז דקחזו יקרא דאוריתא בתרי זמני בשתא ופירש רש"י ז"ל שהיו נאספים ישראל באדר לשמוע הלכות הפסח מדרש דרב אשי ובאלול לשמוע הלכות החג וכתבו התוספות מספר העתים שחבר הרב רבי יהודה בר ברזילי ז"ל שהיה עמוד של אש יורד מן השמים עליהם בכלה דאלול ובכלה דאדר:

ואפשר לומר דרך דרש ורמז ומוסר ונבין מאי דתנן משמיעין על השקלים ועל הכלאים ובחמשה עשר בו קורין את המגילה בכרכין ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות ואת מקואות המים ועושים כל צרכי הרבים ומציינין את הקברות ויוצאין אף על הכלאים ודרך אסמכתא ומוסר אפשר ואקדים מה שפירשתי בעניותי בפסוק לא תזרע כרמך כלאים דיזהר במעשיו שיהיו כלן מתוקנים ולא יערב מצוה ועבירה כאחד כגון שישכים לבית הכנסת וידבר שם בתפילה או שיתן צדקה וישתבח וכיוצא וז"ש לא תזרע כרמך כלאים וזה בקיצור נמרץ גם כתב מז"ה ז"ל דשלשים יום קודם לפסח בכל שנה בכל לילה ה' ברחמיו מוציא חלק א' מנפשות ישראל שנטמעו בסט"א ובליל פסח כלם בני חורין מהסט"א וידוע מ"ש רז"ל שידע הקב"ה שעתיד המן לשקול עשרת אלפים ככר לפיכך הקדים השקלים לבטל הגזירה וז"ש בא' באדר משמיעין על השקלים שהקדים

הקב"ה להצילנו מהמן וידוע שבכל שנה מאירים האורות כשעת הנס. וז"ש משמיעין על השקלים לבטל הגזרות ועל הכלאים שמזה יקחו מוסר על תורה ומצות שלא יתערב בהם עבירה ובעבור השקלים ניצולו מהמן ובט"ו קורין בכרכים המגילה ובט"ו רמז כי יד על כס י"ה ויען עתה הקב"ה בכל שנה מוציא נפשות ישראל מהסט"א היו עושין ענינים אלו שיקחו מוסר ולהעיר לישראל שילמדו לרוחני ולעניני הנפש דהשעה ראויה ולכך מתקנין הדרכים שישתדלו לתקן דרכי הנפש בעולמות ע"ד שפירש הרב עיר וקדיש מהר"א גאלאנטי ז"ל בפסוק נחפשה דרכינו ונחקורה ואת הרחובות בתי כנסיות ובתי מדרשות שלא ידברו דברים אסורים ובטלים. ואת מקואות המים שיזהרו מס' נדה שחמור מאד ועושים כל צרכי הרבים רמז לזכות הרבים דבזה אין חטא בא ע"י. ומציינין את הקברות רמז שיזכור לו יום המיתה. ויוצאין אף על הכלאים לרמוז שיהיו המעשים מיוחדים לשם מבלי תערובת פניה ויוהרא וליזהר בכל זה בזמן שהקב"ה כביכול מוציא לאור נפשותינו מהסט"א וקצרתי מאד בהקדמות ישמע חכם ויוסיף לקח ודוק הטב:

פרק ה

משנה א

פתחיה זה מרדכי וכו'. ראיתי בספר כף ונקי כ"י להחכם השלם החסיד כמהר"ר כליפה מלכה זלה"ה שכתב דשמע משלי' עה"ק ירושלם ת"ו רמז לשם פתחיה מרדכי לחוד לא למאי דתנן שהיה פותח בדברים וכו' ואמר כי מרדכי כל אות משמו נכפל בחשבון בשם פתחיה כי היה הולך וגדל דהיינו אות מם של מרדכי נכפלה ונעשה פ' של פתחיה. אות ר' משם מרדכי נכפלה ונעשית ת' בשם פתחיה. ד' משם מרדכי נכפלה ונעשית ח' בשם פתחיה עד כאן פירש החכם הנזכר והכ"ף והיוד היה עושה אותם בחשבון כולל ולא עלו כהוגן. ואני באתי אחריו ומלאתי את דבריו כי מתחילה היה הולך וגדל ולבסוף הי"ל קצת ירידה כמשז"ל ורצוי לרוב אחיו ולא לכלם שפירשו ממנו סנהדרין גם אמרו ספ"ק דמגילה גדול ת"ת יותר מהצלת נפשות שהרי מרדכי מתחילה נחשב רביעי לכנסת הגדולה ולבסוף נמנה חמישי לכן ג' אותיות ראשונות משמו נתחלפו בכפל חשבונם כנגד הולך וגדול ושתי אותיות אחרונות נתחלפו בחסרון חצים גם כן הכ"פ ביוד והיוד בהא לרמוז דלבסוף הי"ל קצת ירידה ורוב ימיו היו בגדולה בראשונה עכ"ד החכם השלם הנזכר בספר כף ונקי זלה"ה. ואני בעניי במטו מיניה דמר לא נהירא לי דרמזו בשם ירידה ח"ו דאם הכתוב רמז ללמדנו גדולת התורה יותר מהצלת נפשות הוא בהכרח אבל לקבוע שם לרמוז ירידה ח"ו לא תהא כזאת ועוד דאפילו בכתוב נרמוז בשינוי

מועט בדבר שבמנין בפרק ארבעה וחמשה ואידך קרא ורצוי לרוב אחיו ובעלמא אמרינן רובו ככלו אבל לקבוע שם לגנות אינו נראה. ולי הדל אפשר לדרוש לשבח דרז"ל אמרו במדרש דמרדכי בדורו היה חשוב כמשה בדורו ובודאי דהיה עניו וכמ"ש בדרושים וזה רמזו בשם פתחיה דהגם דהיה גדול הולך וגדל רמוז בשלשה אותיות של מרדכי שנכפלו בשם פתחיה אדהכי והכי רמזו דבמקום שמצינו גדולתו מצינו ענותנותו והוא היה נראה בעיניו כאלו בכל יום הוליד את חסרון ונגרע מערכו מרוב ענותנותו ורמזו זה באותיות אחרונות דשם מרדכי דהם נגרעת בשם פתחיה דכ"י דשם מרדכי הם אותיות י"ה לרמוז דהוא בענותנותו היה נראה בעיניו כי הן נגרע ממצבו. ובא וראה דנתחכמו והראו במופת דהיה זה לרמוז ענותנותו דשם י"ה שומר וסומך לענוים כמ"ש רבינו האר"י ז"ל ולהכי רמזו בסוף פתחיה שם י"ה לרמוז דהיה עניו הרבה ודימה היות כי הן מחסיר ממדרגתו:

ועם זה נבין מה שאמרו דקראוהו פתחיה דפותח בדברים ודורשן דידוע מ"ש פ"ק דעירובין דבית הלל זכו לקבוע הלכה כמותן מפני שהיו ענוים וכפי האמור דשם י"ה עזר וסמך ומגן למי שהוא עניו אם כן בכח שם י"ה מכוין אל האמת. וזה רמוז בשם פתחיה דכשהוא פותח בענין שם יה עזרו ומגינו לכוין אל האמת וזהו פתח דמיד כשהוא פותח ה' אתו עמו ודורש ומכוין לאמיתותן של דברים:

ואם אל סודו תדרוש אורו מראש כי סוד מרדכי הוא יסוד אבא העובר מיסוד מ' והוא סוד פורים והיינו מר דכי מר עובר וזהו פתח יה דבפתח מ' יסוד שם יוד רמז ליסוד אבא ה' מ' ודוק כי קצרתי:

נחוניא חופר שיחין. בירושלמי מייתי עובדא נחוניא חופר שיחין והוה ידע וכו' ומת בנו בצמא. והדר מייתי עובדא בחסיד שחופר שיחין ומערות לעוברים ושבים ועברה בתו להנשא ושטפה נהר וכו' ואמר רבי פנחס ן' יאיר אפשר מכבד בוראו במים וכו' מלאך ירד בדמות רבי פנחס והצילה והכי אמרו בדברים רבה פרשת עקב מלאך ירד וכו' וה"ט דכשצדיק א' מליץ טוב אהני לבטל המקטרגים בשמים וכ"כ רבינו ישעיא ז"ל הובא במקובצת קמא על דף ן' ובהכי ל"ק קושית התוספות ע"ש ועיין מה שכתבתי בעניותי בקונטריס דבש לפי דף ק"א ומשם באר"ה:

בן בבי על הפקיע. בספר דרכוני זהב הנדפס מחדש ובא לידינו הן עתה אגב רהטאי חזה הוית כי צדיק עת"ק דברי רבינו עובדיא ז"ל בפירושו דפירש להלקות כהנים ולויים וכו' ויש להרגיש עליו דהיה לו להשמיט כהנים דכבר תמה הרב תי"ט ז"ל דמלקה כהנים על משמרם לא אשכחן וכל מה שחשבו לתרץ האחרונים לא נהירא ולקמן במה שפירש שם בירושלמי דבן פקיע היינו ממזג פתילות פירש מזווג הפתילות שהיה מקלע

הפתילות. ויש להרגיש דהו"ל לפרש כמ"ש בירושלמי פ"ב דיומא דהיה עושה הפתילות עבות או דקות לפי הזמן שיספיק השמן ויב' מכוון מדת השמן ללילי תמוז או טבת והוא חכמה וכמ"ש תוספות ישנים על יומא דף ט"ו וה' ברחמיו יאיר עינינו בתורתו הקדושה עץ **חיים**: